

Anton Hansen Nygaard.

»Født d. 4.11.1886 i Magstrup. Forældre: Marie Nygaard og Hans Nygaard, Stepping. Moderen var distriktsjordemoder, faderen var sadelmager. I hjemmet voksede 6 børn op: 4 drenge og 2 piger.

En af de første erindringer: Anton var venstrehåndet, og moderen troede at han kunne opøve brugen af højre hånd ved at binde venstre hånd, men da hendes fætter kom på besøg, gik han strengt i rette med hende og forsøget ophørte, men da han gerne ville have været i malerlære frarådede hans far ham det og han blev bonde.

Skoletiden var 8 år i tysk skole, men som mange andre gik de til danskundervisning hos en gårdmandsdatter på egnen, og gennem sprogforeningen lånte de mange gode danske børnebøger. I skolen gik en flok børn fra fattighuset og da han fortalte hjemme, hvordan disse havde brød dyppet i tælle med i skole, smurte hans mor en ekstra madpakke og fik andre koner til at gøre det samme, så disse børn fik en god madpakke hver. I skolen blev der givet 2 timers religionsundervisning og de børn der deltog deri gik til konfirmationsundervisning på dansk og blev dansk konfirmeret.

En dag fik vi indbydelse til Antons fætter i Stepping og at de ville få besøg af en anden fætter fra Kiel, der var ingeniør. Han var adoptivbarn og da hans søn skulle skaffe arieattest under Hitler styret blev det konstateret, at hans mor var fra Sønderjylland, Anton kunne fortælle ham, at hans moster havde fortalt Antons mor, at hun havde været amme, drengen tænkte da, at så måtte hun jo have fået et barn.

Som ung havde han forskellige pladser og kom som forkarl på en stor gård ved Aller, hvor han var gode venner med den yngste datter, der fik ham til at tage på dansk højskole, han var på Grundtvigs højskole i Lyngby. Det var en meget stor oplevelse for ham og lærte ham en livskunst der ofte hjalp ham. Den unge Vilhelm la Cour gav ham ekstra undervisning i dansk, så han kunne skrive et godt dansk.

Antons bror Niels var mejeribestyrer på Rømø, ansat som Danmarks yngste mejeribestyrer. Da han længtes meget, var Anton hos ham en vinter og arbejdede som undermejerist. Han var glad for at være på Rømø. Om vinteren var ungdommen ofte samlet til danseaftener, som blev afholdt i de hjem, der havde plads dertil. Nogle unge gik så rundt med besked, at nu skulle de mødes den aften. Da jeg engang talte med den gamle dame der i de første år viste rundt i Kommandørgården, kunne hun godt huske ham. Om vinteren kunne det være meget besværligt at rejse til og fra øen, da der måtte ventes på højvande så den lille færge kunne sejle. Krokonen på færgekroen havde da tørre strømper lagt frem, og varm punch parat til de rejsende, så de kunne blive godt opvarmede, inden de fortsatte.

Senere var han på Ladelund landbrugsskole, så da han i 1912 købte et lille sted i

Anton Hansen Nygaard.

Ørsted var han godt rustet.

Forinden var han tysk soldat, hvor han lå ved kejserindens garderegiment i Berlin. Men så kom krigen 1914 og han måtte rejse fra sin unge kone og 2 små børn.

Spredte træk fra tiden 1914 - 1918.

Anton blev indkaldt til Slesvig, hvor han opholdt sig et kort stykke tid, så Maren nåede at besøge ham een gang, men så lød ordren til at stille ved Østfronten og med sit kompagni blev han sendt til de Mausuriske sumpe på grænsen mellem Tyskland og Rusland.

For at blive klar over russernes stilling blev han en aften, sammen med sin gode ven Jacob Johansen fra Ulleruplund ved Skærbæk, sendt ud for at rekognoscere. (*d. 27. november 1914 ifølge Antons datter Thora.*) Det viste sig, at russerne var nået længere frem end man troede og pludselig var de omringet af russiske soldater, som tog dem tilfange. Russerne troede Anton ville gøre modstand og stak ham i den ene hånd med en bajonet. De ramte senerne på 2 fingre og da såret ikke blev behandlet, kunne han ikke mere strække de 2 fingre ud. Efter tilfangetagelsen blev de ført østpå mod Moskva. Det var et sørgeligt tog, der langsomt marcherede østpå. Gamle folk, kvinder og børn som ikke hurtigt nok var kommet væk (blevet evakueret) blev også taget med. I Moskva blev soldaterne sat i mørk arrest, men kort efter blev der samlet fanger sammen, så de kunne fylde et helt tog og så gik den lange lange rejse østpå til Vladivastok. Rejsen varede 2 måneder. Alene turen langs Bajkalsøen varede en uge, men ofte blev de rangeret ind på et sidespor og holdt i dagevis. Kosten var elendig og meget snart begyndte de at plages af dysenteri og skørbug.

Efterhånden blev det dårligere med forplejningen. Den bestod mest af tørt brød og en kålsuppe, næsten kun kål og vand, med lidt fisk. En gang blev der på 8 sprog meddelt at nu var brødrationen halveret.

I en af lejrene udbrød der tyfus, så over halvdelen af fangerne døde. Lægen havde ingen medicin, og når patienterne bad om noget at drikke sagde sygeplejersken: "Safte, safte". Patienterne håbede at få saft, men det betød i morgen. Det tog lang tid for de overlevende bare at komme nogenlunde til kræfter igen.

Fangerne havde kun deres overfrakker over sig, og de lå i 3 køjer over hinanden. 2 i hver køje og led meget under kulden helt ned til -65 grader. En enkelt gang nåede en hilsen hjemmefra dem og en gang sagde de andre: "De råber vist på dig, Nygaard". Det viste sig at være rigtigt, der kom en pakke fra Antons bror bl. a. med en stor spegepølse, som der var blevet stukket i, men alligevel blev den skåret i små stykker, for at så mange som muligt kunne smage.

En morgen de kom op, havde en bjørn langet vagtposten een med sin lab, så han lå død. Men så skete der en omvæltning. Kejserinde Dagmar, der jo var dansk prinsesse, fik gennem Røde Kors udvirket, at de dansksindede sønderjyder i de russiske fangelejr skulle samles i en lejr og da det blev læst op, meldte Anton sig og trådte ud af geledet, men hans sidemand, som også var sønderjyde spyttede på ham fordi han meldte sig. Så blev han sendt af sted til denne lejr med en fangevogter og andre folk i toget kunne ikke forstå, hvor denne krigsfange skulle hen. Der samledes de nu fra mange lejre, een var kommet dertil på en mærkelig måde, en

Anton Hansen Nygaard.

aften hørte han en ung russisk soldat synge Mester Jacob på dansk og denne fortæller ham nu, at han havde været i en lejr hvor mange "danitsjarer" var kommet til og da vedkommende melder sig til lejrledelsen som dansker får han også lov til at blive overført.

Først var flokken ikke ret stor og de bor i et nedlagt farveri, hvor kommandanten er god ved dem og meget interesseret i deres problem, som dansksindede sønderjyder, men snart bliver de for mange og bliver overflyttet som en afdeling af en større lejr. Da kommandanten tager afsked med dem slutter han sin lille afskedstale med ordene: "Et, land der har sådanne sønner kan være stolt".

"Et tegn på han endnu er levende" står der under billedet.

1917 kom revolutionen i Rusland, og en dag stod kommunisterne i fangelejren. Kommandanten blev frataget våben og distinktioner og ført bort. Da fangerne blev spurgt, var de så fornuftige at sige, at de var kommunister, og da de selv skulle vælge en ny kommandant, valgte de en ganske ung kommunistisk soldat, så fangerne fik medindflydelse. Tidligere var de blevet spurgt, hvad de havde lavet i civillevet. Anton sagde da, han havde været mejerist og på den måde kom han i køkkenet og var med til at koge for 4000 mand. Sommetider kom nogle på arbejde uden for lejren. Ofte hos bønderne, hvilket jo også hjalp på kosten.

Ifølge en traktat skulle officererne være i én afdeling for sig og måtte have en oppasser hver. Frits Clausen, som også var i lejren, kom med der. Det hjalp de andre ham til, da han var einjåhrig, en speciel uddannelse for studerende. Han var student og nu forklarede de lejrledelsen at disse einjåhrige havde officersrang.

Frits optrådte ellers som lystig fætter, fortalte om lystige studenterdage, tegnede billeder fra lejren. Han var dengang forlovet med pastor Tonnesens datter

Anton Hansen Nygaard.

Anton nr. 2 fra ventre i bagerste række med hvidt forklæde.
Frits Clausen nr. 1 siddende fra ventre.

fra Hoptrup og havde klippet hendes ansigt ud fra et billede og klistret det på en tegning af en nøgen pige. Senere var det underligt at tænke på, da samme Frits holdt tale for kammeraterne på grundlovsdagen.

Officererne fik bedre forplejning end de andre fanger. Der var et utal af duer ved lejren og ofte stod menuen på duetsteg. Var de gamle, blev de kogt før stegningen. Desserten var tit pandekager og de blev vendt i luften, så det gik hurtigt med stegningen.

En snedker blandt fangerne lavede et primitivt bord og nogle bænke.

De jævne russere var ejegode mennesker, således græd en ganske ung russer-soldat, da Anton rejste fra lejren, fordi han ikke havde fået betalt sin gæld til Anton, han havde købt en pibe af ham.

Engang prøvede nogle af dem at sy et par bukser til en kammerat, da dem han havde var helt slidt op, men det slap de ikke så godt fra. Det viste sig, at ejeren kun kunne bevæge sig ved at trippe som en gedebuk.

Så en dag kommer der en til lejren, som de danske fanger fik megen glæde af. Det var pastor Jensen, tidligere Møgeltønder, som i en del år havde været pensioneret på grund af sygdom, men nu havde det bedre, så han mente at kunne hjælpe de danske fanger i Krasnowjask. Anton måtte nu koge diætmad til præsten, det fortæller denne om i sin bog derfra. Præsten holdt gudstjeneste, foredrag og oprettede en slags aftenskole. Han var også ude blandt befolkningen i landsbyen og havde da en russisktalende fange med sig. Han var meget interesseret i de primitive hjemms indretning med den store ovn, der var muret og ovenpå denne sov familien om natten, så holdt de varmen. Spædbarnet lå i en flettet vidjekurv, der var hængt op på en gren, når så barnet blev urolig, vuggede kurven det til ro igen.

Så en dag kommer der et brev til præsten fra St. Petersburg, fra en fru Beckhøft,

Anton Hansen Nygaard.

Jurjef-Polskij fangelejr 200 km nordøst for Moskva.

som mener, at hvis een af fangerne (helst en der kan lave mad, da hun mangler en hjælpe til at koge for en stab af unge danske kontorfolk) kunne slippe ud af fangelejreren og nå til St. Petersburg, mener hun ikke, der vil ske ham noget hos dem.

Præsten drøfter nu sagen med Anton, og han bestemmer sig for at vove forsøget. Han skaffer sig en russisk soldaterkappe, bestikker vagten, koger en halv snes æg og flugten lykkes, så han en dag står på stationen i Moskva. Denne station består af en mængde etplans bygninger, så hele terrænet er så stort som en større dansk stationsby. Men det sværeste er tilbage, at nå derfra til St. Petersburg. Efter flere forgæves forsøg i nattens mulm og mørke at sætte sig på et togs puffer, for til sin skuffelse at opdage at toget kun rangerer flere km uden for stationen, opgiver han forsøget. Han er nu bange for at blive fanget og tænker: Nu da jeg er her, vil jeg se noget mere af Moskva.

Om natten sover en masse rejsende på gulvet i stations lokalerne, deriblandt en del russiske soldater, der har haft orlov og nu prøver på at undgå at blive sendt til fronten igen. En aften står pludselig en ung russer og forlanger at se soldaternes orlovsbevis. Anton tænker da, det gælder om at komme ind i flokken og da han ikke har andet end et stykke papir med fru Beckhøft's adresse, stikker han det frem og siger: "Værsgod kammerat". Denne studerer det, han kan tydeligt slet ikke læse, og stor bliver Antons glæde, da han rækker det tilbage og siger: "Passér kammerat". Anton var ikke længe om at forføje sig bort. Nu går han omkring i gaderne og pludselig ser han noget, der får ham til at græde af glæde. Ud fra en stor bygning vajer der et stort dannebrogssflag. Det er dansk-russisk handelselskab, der har til huse i bygningen, og han går sporenstrengs derind. Da han fortæller sin historie, tager de sig venligt af ham. Først kommer han hen til huset, hvor det danske kontorphersonale holder til. Han får et varmt bad og noget civilt tøj.

Direktør Gormsen fra Assens tager sig derpå af ham. Han kommer med ud til et stort sommerhus og skal hjælpe en kvindelig havearkitekt, en dansker som er ved at anlægge en stor have derude. Der er 2 russiske unge piger til at holde huset, men da

Anton Hansen Nygaard.

Anton foreslår dem at afskedige de to og gøre ham til husholder går Gormsen straks ind på ideen og nu passer han hus og laver mad. Kniber det med at få Gormsen op mandag morgen går Anton ind og præsenterer en plade nybagte boller og da Gormsen er meget madglad sidder han kort efter ved morgenbordet. Om sommeren,

Gormsen ved Villaen i Jurjef-Polskij

når det er meget varmt bader alle i Volgafloden, men det går ikke at bruge badedragter, da de er nødt til at optræde som den jævne mand. Meget ofte er huset fuld af gæster i weekenden. Når Gormsen så spørger efter menuen, peger Anton på den kokebog, som Gormsen har skaffet ham, og som ligger opslået på køkkenbordet. Alle gæster er flinke til at hjælpe med, så Anton sidder med til bords.

Efter som tiden går begynder Gormsen at tænke på at skaffe Anton et falsk pas. Først foreslår han ham at komme med et plomberet tog, som skal sendes gennem Finland og Sverige, men det mener Anton er for Vovelig en historie. Så en dag er passet der, det er en jøde der har skaffet det og det er så godt lavet at Scavenius, den danske ambassadør, ikke kan se at hans underskrift er forfalsket. Navnet Nygaard udelades og fødestedet forandres til Vejen i Danmark.

Den morgen afrejsen skulle foregå, vågner Anton først op ad formiddagen og synes, han er så underlig i hovedet og der er en mærkelig lugt i rummet. Det viser sig så, at der har været indbrud og passet og hans tøj er stjålet. Da Gormsen hører det, bliver han vred og bander, det er jøderne der vil have flere penge. Nu må han så igen købe passet tilbage og endelig går rejsen hjemad. (*Med Gormsens penge syet ind i frakken, ifølge Antons datter Thora.*)

Først med tog til Leningrad (tidligere St. Petersburg) og derfra med skib til Stockholm. Undervejs over Østersøen bliver de standset og alle må legitimere sig, men det går godt med det falske pas og efter nogle dages karantæne i Sverige går rejsen til København. Gormsen, der ejer en villa i Charlottenlund, har sendt sin kone, der er russerinde og sine 2 børn til Danmark, der bliver der afleveret mange hilsner,

Anton Hansen Nygaard.

breve og penge fra Moskva. Turen går så til Grundtvigs højskole, der dengang lå i Lyngby og forstanderen talte om, at han kunne blive knyttet til skolen og få sin familie derover, men Anton mente, at han bedre egnede sig til at være fri bonde hjemme i Sønderjylland.

Gymnastikinspektør Rasmussen havde gjort meget godt for de danske fanger, skaffet dem gudmødre som sendte pakker og breve gennem Røde Kors. Der var han ude for at takke og hans gudmor, en gammel pensioneret lærerinde, hilste han også på og fik takket.

Senere ved afstemningen 1920 sørgede hun for, at han fik tilsendt et stort smukt dannebrog, som kvinder i København havde syet.

Nu gjaldt det så om at komme hjem. Højskoleforstanderen sendte et brev til hans kone, at de havde haft besøg af en der havde fødselsdag den 4. november, og han ville nok snart komme til Ørsted. Først rejste han til sin søster i Vejle og en mørk aften lykkedes det han at komme over grænsen og igen nå hjemmet i Ørsted efter 4 års fravær.

Lille Hans kunne slet ikke forstå, hvem det var og han løb over til naboen og fortalte, der var kommet en fremmed mand med skæg, som kyssede mor.

Han holdt forbindelsen ved lige med frk. Larsen, havearkitekten, der senere blev gift med en dyrlæge i Hobro, og flere gange besøgte ham i Sommersted. Da hun boede hos sin broder i Flensborg og bad Anton hjælpe hende med at få et feriebarndom over grænsen til Danmark, måtte han bestemt sige fra, da "feriebarndom" viste sig at være en ung tysk officer, som var træt af krigen.

Gormsens gamle forældre i Assens besøgte Anton også flere gange og en godsejer i nærheden, der også havde hjulpet fangerne, var han ude og takke.

I mange år efter krigen skrev han og Gormsen sammen og flere gange aflagde denne besøg i Ørsted. Anton kom hjem med en sum rubler, som han havde skaffet sig ved sortbørshandel i Rusland, men desværre vekslede han dem om i tyske mark og ved inflationen gik det hele tabt.

Nedskrevet af Antons yngste datter Maren.

16

Det attesteres herved, at hosstaaende fotografi forestiller Pasindehaveren, der egenhændig har underskrevet Paset.
Petrograd, den 4. Juli 1918.

Anton Hansen
Pasinnehaverens Underskrift.

Det kongelige danske Gesandtskab
i Petrograd

Signalement:	anmoder alle og enhver om uhindret at lade passere
Fødselsdato og Aar 4/11 1886	med sin Bagage dansk Undersaart
Fødested Broun	Anton Hansen
Sprog dansk	
Vækst middel	som agter at rejse herfra til Danmark
Bygning middel	
Haar blond	og om fornødent yde den paagældende Hjælp og
Øjne blå	Beskyttelse.
Særkende intet	

Den 4. juli 1918

Pas Nr. 194

Gyldigt i 12 Maaneder.

Ref. dansk Gesandtskab

Anton Hansen Nygaard.

Gudeen

Vi har haft Besøg af
en Mand, der kom lige
fra Rindland, og som kan
give Dem nogen Oplysning
om Deres Mand.

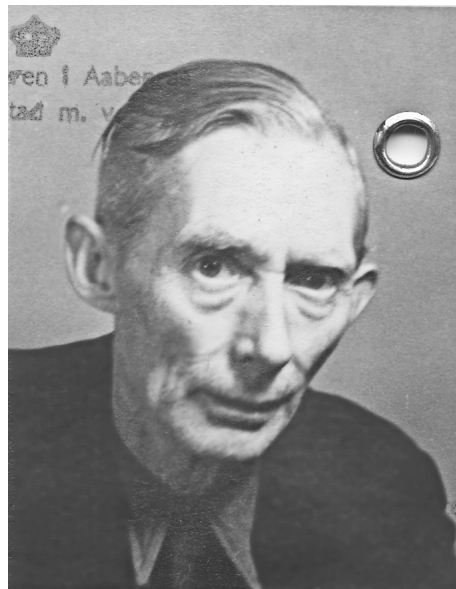
Han rejser en af Agenes
her at besøge sin Søster
og bliver der i alt Falt sin
Fødselsdag over (7/11). -

Sej mødele den, da
kan have nogen
den.

1918 Deres ork.
H. Thorsdal

For- og bagside af postkort som højskoleforstanderen sendte til Maren Nygaard. Det er Nils der har revet frimærket af.

†

Min kære mand, vor gode far, svigerfar, bedstefar og oldefar,
Anton Hansen Nygaard
er uventet gaaet bort i en alder af 71 aar.
Nr. Hostrup Skole, den 23. juni 1958.

Paa familiens vegne:
Makoline Nygaard.

Begravelsen er bestemt til torsdag den 26. juni kl. 13,30 fra hjemmet,
kl. 14 ved Egvad Kirke.

Anton Hansen Nygaard.

Herr Overlæge L e s c h l y,
Sønderborg.

Jeg vilde gerne gennem dette anbefale en gammel Krigskammerat til en Friplads paa Statshospitalet. Han har været med i Krigen fra Begyndelse til Slut og været en god Kammerat overfor os, der var sammen med ham. Efter Krigen mistede han sin Hustru af Tbc. og nu har han mistet baade Penge og Helbred.

Med venlig kollegial Hilsen

Frits Clausen
Læge
Bovrup-Habenraue Str.

Bovrup, d. 21. Oktober 1931.

Anbefaling fra Frits Clausen da Anton i 1931 blev meget syg mistede gården i Ørsted og alle sine penge. Fundet af Thora (May) i Antons sygejournal.

Peter Jensen, Nustrup, skriver i Sønderjysk Månedsskrift 1968:

»I sommeren 1919 stiftedes i Tinglev »Foreningen af forhenværende krigsfanger i Rusland«. Frits Clausen var selvskreven til at være dens formand. Anton Nygård blev dens næstformand. Om Theodor Voss blev medlem af bestyrelsen, ved jeg ikke. Men der er en ting, som jeg og alle, der har været i russisk krigsfangenskab, ved, og det er det store og værdifulde arbejde, som Theodor gjorde for at samle alle de tegninger, fotografier og ansigtsskørt (prospektkort) fra mange forskellige fangebarakker, deres interiør, russiske byer og landskaber og meget andet, som sønderjyderne havde fået med hjem fra fangenskabet. Af disse billeder er et par akvareller, en halv snes pennetegninger, udført af en tjekkoslovakisk officer, ligeså mange fotografier og omkring 60 prospektkort fra byer, landskaber og andre motiver fra Rusland og Sibirien. Alle disse billeder har Theodor så ladet mangfoldiggøre og efter bestilling udsendt til medlemmer og andre. Det blev til nogle tusinder af værdifulde minder, ofte taget frem til erindring om tiden derinde.

Da Frits Clausen begyndte sin politiske virksomhed i trediverne, forsøgte han fangeforeningen, og det værste var, at samtlige protokoller, medlemslister med videre blev fuldstændig borte. Der findes mig bekendt ikke noget som helst skriftligt angående foreningen, og de få optegnelser, som Th. Voss har gjort i en protokol og medlemsfortegnelse fra årene 1936-38, giver ingen oplysninger om foreningens start og virke.«

Anton Hansen Nygaard.

Tekst af Peter Jensen, Nustrup. Sønderjysk Månedsskrift 1968, side 327.

31 sønderjyske krigsfanger i den danske fangelejr Jurjeff-Polskii i vinteren 1916-17:

Forreste række, knælende fra venstre: Chr. Nielsen, Svendstrup, Mikael Petersen, Jernhyt, Ottesen Dahl, Birkelev, Hans Asmussen, Lundtoft, Theodor Voss, Haderslev og Jens Hansen, Store Bredebro.

2. række, siddende fra venstre: **Anton Nygård, Ørsted**, Chr. Lund, Alslev Kro, Hans Petersen, Hestehave Sønderborg, Chr. Degn, Løjt Kirkeby, Falle Rudbeck, Hajstrup, Øsby, Jens J. Nikolajsen. Gram, Mads Lund, Hajstrup, Øsby, Hans Wolf, Mølsmark, Broager, Peter Johansen, St. Jyndeved og Willy Andersen, Haderslev.

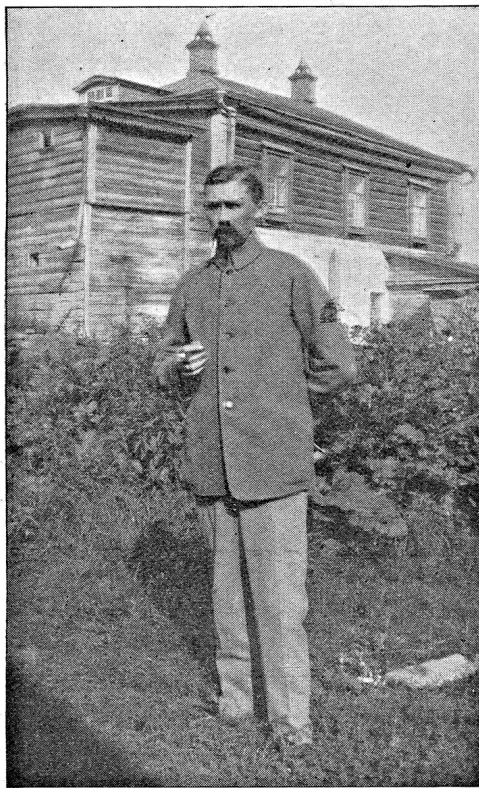
3. og 4. række fra venstre: Johs. Hansen, Rinkenæs, Jørgen Hansen, Kobberholm, Georg Flint, Sønderhav, Peter Jensen, Haderslev, Jakob Johansen, Ulleruplund, Julius Reinke, Gisselfelt, Sjælland, Andreas Andersen, Snogbæk, Anders Christiansen, Skovby, Boj Jørgensen, Barsmark, Jørgen Wolf, Hellerup, København, Niels Christensen, Brøns, Jørgen Jessen, Smedager, Bendiks Bennedsen, Løjtkirkeby, bogbinder Horstmann, Flensborg og Anton Budde, Bæk, St. Nustrup.

Der var dengang 33 sønderjyder i lejren, men Frederik Rudbeck fra Hajstrup og Frits Clausen fra Åbenrå var ikke tilstede, da billedet blev taget. De anførte bynavne er fra den by, hvor de navngivne boede, da de blev indkaldt til krigstjeneste. Undtaget er dog Jens Juhl Nikolajsen, som nu bor i Gram. Fåreskindspelsene, som fangerne har på, er en gave fra enkekejserinde Dagmar.

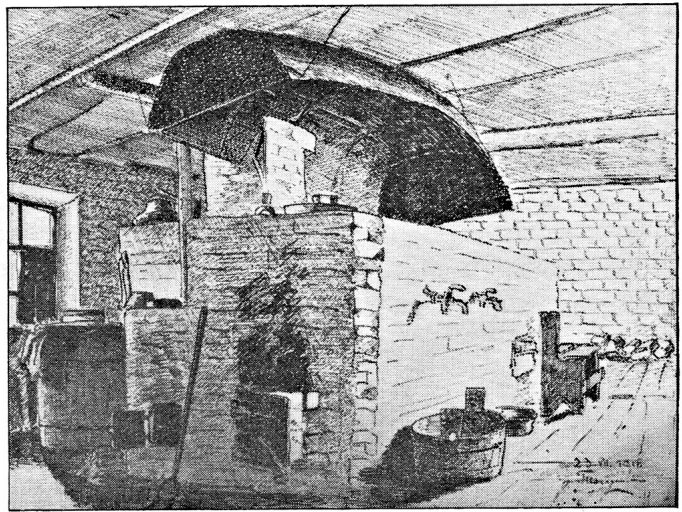
Anton Hansen Nygaard.

Pastor N.A.Jensen skriver i sin bog "Ventetider" på side 180:

»Samme eftermiddag skulde 3 fanger og jeg efter indbydelse ud at drikke the hos vor mælkekone. Hun hedder Kariva Dovo og bor i en landsby en lille halv mil herfra; Krasno Sælo hedder den, det betyder Rød-Kirkeby eller Rødby. Trolig kommer hun her hver morgen med to store flasker mælk (6 pottes til 7 rubler) og slæber ofte 50 pund kartoffelskrælling med hjem på nakken til sine to køer. Hun er så ærlig og pålidelig, at min køgemester (en af disse 3 fanger) ofte giver hende 20 rubler, når hun ikke kan veksle. Så varer de jo i nogle dage. Men hun er også så meget karl for sin hat, at når de røde gardere vil true hende til at sælge sin mælk til dem, siger hun resolut nej, den skal de danske fanger og den danske pope (datski pastor) have; og bliver de nærgående og vil tage flaskerne fra hende, spytter hun på dem — et særligt russisk forsvarsvåben!«

Min køgemester [fra Ørsted v. Sommersted]
foran et af husene i lejren.

Fangernes køkken.

Billeder fra "Ventetider"

(Køgemester er en gammel betegnelse for den person, som havde overopsynet med husholdningen ved det kongelige hof.)

Arne May, Lyngby 2007

Referencer:

Adriansen, Inge m.fl.: Sønderjyderne og den store krig, 2006

Clausen, H.C.: Kejserinde Dagmar, 1991.

Jensen N.A.: Ventetider, 1926.

Jensen, Peter: Sønderjysk månedsskrift 1968, side 323-342.

Rasmussen, Bent: Rasmussen, N.H. I gerning og sandhed. 1927.